

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas
Extranger, 5.

UN VETERANO DE LA GUERRA D'ÁFRICA

—¿Qué diuhen, Pauhet? ¿que ara serás elector obligatori?...
—¡No pas jol... Jo sempre seré voluntari.

DIÀLECH SOCRÁTICH

Com cada dia, al cap-al-tart, ha sortit de casa el vell mestre, pera donar el tom pel barri. Curt de camas, camina poch á poch, pero sense cansarshi gens, mesurant justament las sevas forsas. No més sembla que li pesi el caparrot rodó, decantat á l'esquerra. Els ulls clars posan una reflexió á las cosas que miran, ab aquella mirada doble que comprén lo que veu.—Al ser á mitj carrer de Llevant, se topa ab el senyor Manel, l'esparter, plantat al pas de la porta de sa botiga: ánima senzilla de menestrallet que no s'ha de capficar pera guanyarse la vida; que té la seva torre á la Salut y el seu passament; que ha estat de la flamarada y per res del món renegaría de ser *federal*. Escolteu la conversa.

—Y donchs, Manel, ¿cóm aném?... Ja sé la gran nova. ¿Diu que os volen fer regidor?

—Oh! volen fer, volen fer! Aixó es lo que encare no se sab. Tot será que 'm votin.

—Sí. Com al temps antich, els magistrats surten de la diferencia entre la suma de favas blanques y la suma de favas negres que 'ls ciutadans han tirat dins d'un tupí. No més s'ha perfeccionat la elecció pels trastos que s'hi emplean; per compte de favas, paperets ab noms estampats, y capsas de vidre per compte de tupins... Y digueume, digueume, Manel: ¿já esteu preparat pera administrar els bens del poble, y curar tanta de malura com hi ha escampada per la ciutat?

—Home, jo no m'atreviria á respondre que sí... Pero si hi vaig al Ajuntament, li puch assegurar que 'n sortiré, quan acabi, ab el cap alt y las mans netas.

—Prou, prou! No es cas de duptarne. Pero ab el cap alt y las mans netas també os hi lleveu al dematí, y no ha calgut pas ajuntar als ciutadans pera que os en anessiu á dormir en nom de tots. Pera donar un diploma d'honradesa á un home no val la pena de fer una votació, eh?

—Ah! es clar que no.

—Y si alguna inducció se 'n tragués del suposat mérit d'acabar la regidoria ab el cap alt y las mans netas, fora la de que la honradesa ha passat per forts perills al palau de la ciutat. Rahó de més per anarhi preparat á netejar lo que per justa hipótesis deu estar brut...

—Preparat en aquest sentit ja n'estich. Jo no passaré per lo que no sigui legal, ni permeteré que s'estafi un céntim á la ciutat.

—Molt bé. No os feu elegir pera dormir, sino pera vigilar. Pero es que fins las funcions de vigilant demanan una preparació especial. Jo m'admiro devegadas ab el del meu carrer, que coneix á casi tots els vehins, y tría instantaniament la clau de la meva porta, que s'assembla á las altras trenta ó quaranta claus del manat que li penja damunt del pit. Aixó no s'endavina, sino que s'ha d'apendre practcantshi.

—Es clar que hauré de passar el meu aprenentatje. No faltaré qui m'ho ensenyi.

—Y mentrestant la vostra vigilancia será ben poch efectiva, segurament. Pero es que al vostre carrer hi haurá vehins dolents y claus espatlladas. Llavoras, la vostra vigilancia será nula.

—Oh! aixó ray; avisaré á la policia porque agafi als perdularis y portaré las claus espatlladas á cal manyá pera que me las adobi, ó me 'n fassi de novas.

—Excelentas disposicions que 's conclouhen en la nulitat de la funció; funció temporal que s'acabarà quan tot just hagueu acabat l'aprenentatje y que si dura més consistirá en servirse d'altri pera lo que 'l funcionari no sab fer. La preparació que jo os demanava es la que veig ara mateix aquí á la botiga. Aném de cara al estiu, y ja treballa aquest fadrí vostre cusint pessas d'espart. Aquesta feyna sí que la vigileu, porque la sabeu fer, y quan al hivern os demanin estoras, las podreu presentar á punt. La feyna de regidor, ni la coneixeu, ni teniu un fadrí que os la enjiponi.

—Es que fa de mal comparar l'una ab l'altra. Jo no m'hi haig de guanyar la vida al Ajuntament.

—Y en voleu sortir ab las mans netas: ja m'heu dit. D'aixó no se 'n té de parlar més. Al Ajuntament hi ha feyna, que si no sabeu fer, n'heu de tenir esment. S'ha de donar al poble bon menjar, bona educació, netedat y llibertat. Y ara, al estiu, s'ha de cusir l'espart pera tenir las estoras llestas pel hivern. Aquesta preparació concreta, palpable, es la que jo demano.

—Bé, home! Si filém tan prim, no se 'n trobará cap de candidat á la regidoria. S'han de pendre las cosas com son...

—O no pëndrelas. ¿Qué diriau si os fessin menjar fanch y beure aygua salabrosa?

—¿Es á dir que un ciutadà, un home de partit, haurá de renunciar á las funcions públicas, entregarlas al enemich?

—Sí, quan no las ha d'aprofitar. L'enemich las exercirá ab senderi, y portará un bé á la comunitat, ó se 'n servirá malament y s'ensorrará. ¿Quin es el vostre partit, Manel?

—Jo soch federal de tota la vida.

—¿Y per qué sou federal, Manel?

—Preguntarmho es ofendrem. Tot el barri, tot Barcelona 'm coneix per federal. Prou que 'n porto la marca aquí al jonoll; que se m'hi va encastar una bala á las barricadas del xeixanta nou. Encare me 'n resseno quan se muda el temps.

—¿Y quin'altra marca 'n porteu? ¿Cóm os vareu decidir á fervosen?

—No 'm va calguer decidir. Ja 'm vé de sanch. El meu pare era un lliberal dels bons, dels que 's sacrifican els interessos y la vida.

—Sí, vaja: os vareu trobar federal sense adonarvos. Pero 'l federalisme es una doctrina que no s'hereda com el pèl roig ó el nas tort. La doctrina la deuriau estudiar després.

—Jo ho crech! Ab el gran mestre, en Pí y Margall.

—Quí va predicar, si no m'erro, l'anarquia y el colectivisme. ¿Com es que no os ajunteu ab els socialistas revolucionaris? Fora més clar y ens entenderiam millor.

—Aixó eran opinions personals d'en Pí. Pera nosaltres no regeix més que el federalisme constitucional; la doctrina política. El nostre es un partit polítich; y com es, va á las eleccions.

—Y os presenta per regidor. Heusaquí un punt de vista nou. Si el candidat no está preparat pera la funció pública, el partit si que n'está; ja que 's deu diferenciar dels altres per un programa aplicable á las reformas necessarias de la república. ¿Quin es el programa municipal del vostre partit, Manel?

—Oh! l'*autonomia*, la unitat de la federació, la santa paraula que 'ns han hagut d'emprar tots els altres partits.

—Ja, ja la coneix la paraula. Va correr á Grecia quant las áligas romanas hi volavan triomfantas. Roma regalá l'*autonomia* á las «ciutats aliadas» qu'haurían costat massa de conquistar; ciutats autonómicas que pagavan tributs «voluntaris», esporugui-

das pel vehinat de las legions. ¿Qué será la nostra autonomia, Manel, si tots els partits l' ofereixen per igual?

—Oh, bé! Es que la nostra, la dels republicans federals es la veritable, nascuda de la llibertat *omnímoda* dels ciutadans, als que no obliga cap lley de coacció sinó un pacte consentit... Ja veu si n' aném de lluny.

—M' agrada, m' agrada la llibertat intensificada fins al principi de las societats humanas. Are, 'm convindria aclarir com l' assegureu la llibertat de pactar, com deslliureu de las servituts al ciutadá al moment d' avans del pacte. Lo que 'n diheu *opinions personals* d' en Pí eran, al revés, fonament necessari de la seva doctrina; si me las rebutjeu, ja no 'ns podem entendre. Si no 'm deslliureu al home de la miseria, la vostra doctrina será tot lo més una embastida; no un edifici.

—Ah! Pera conseguirho volém l' autonomia municipal.

—Llavoras, el federalisme es una doctrina revolucionaria del avenir, no una constitució política adaptable immediatament. Aquesta doctrina es un federalisme sofisticat com l' autonomia dels tradicionalistas es una falsa autonomia.

—¿Quí ho ha dit que 'l federalisme no n' es del avenir? Com que no hi ha cap més constitució possible de las colectivitats humanas, qu' assegurí la llibertat dels ciutadans.

—Comensant per deslliurarlos á n' ells, qu' es lo que os empendriau als Ajuntaments, si os ho haguessiu pensat... Per are os heu quedat ab l' embastida. Veyeu, Manel, jo no vaig en contra del vostre partit; que té un bon programa; ni en contra de vos, que sou una bona persona. Deploro la falta de práctica dels programas y l' esterilitat de las intencions. Vosaltres, els federals sou lo mateix que 'ls que posan altres menas de rótuls á las bastidas qu' han montat; y que de vegadas se 'ls afanan mútuament si s' adonan que 'ls badochs s' hi aturan al devant. A mí m' agradaria véurer pujar un' obra pels fonaments; qui porta mahóns, qui remena l' argamassa, qui tragina la pedra, mentres els paletas, els manobras, els fusters, treballan adelerats, fent lo que saben fer. Si no més m' ensenyeu els plans de l' arquitecte, jo no os llogaré pas una casa... Creyeume á mí.

Ab bonas intencions, ab el cap alt y las mans netas, no tindreu estoras pera vendre á la tardor.

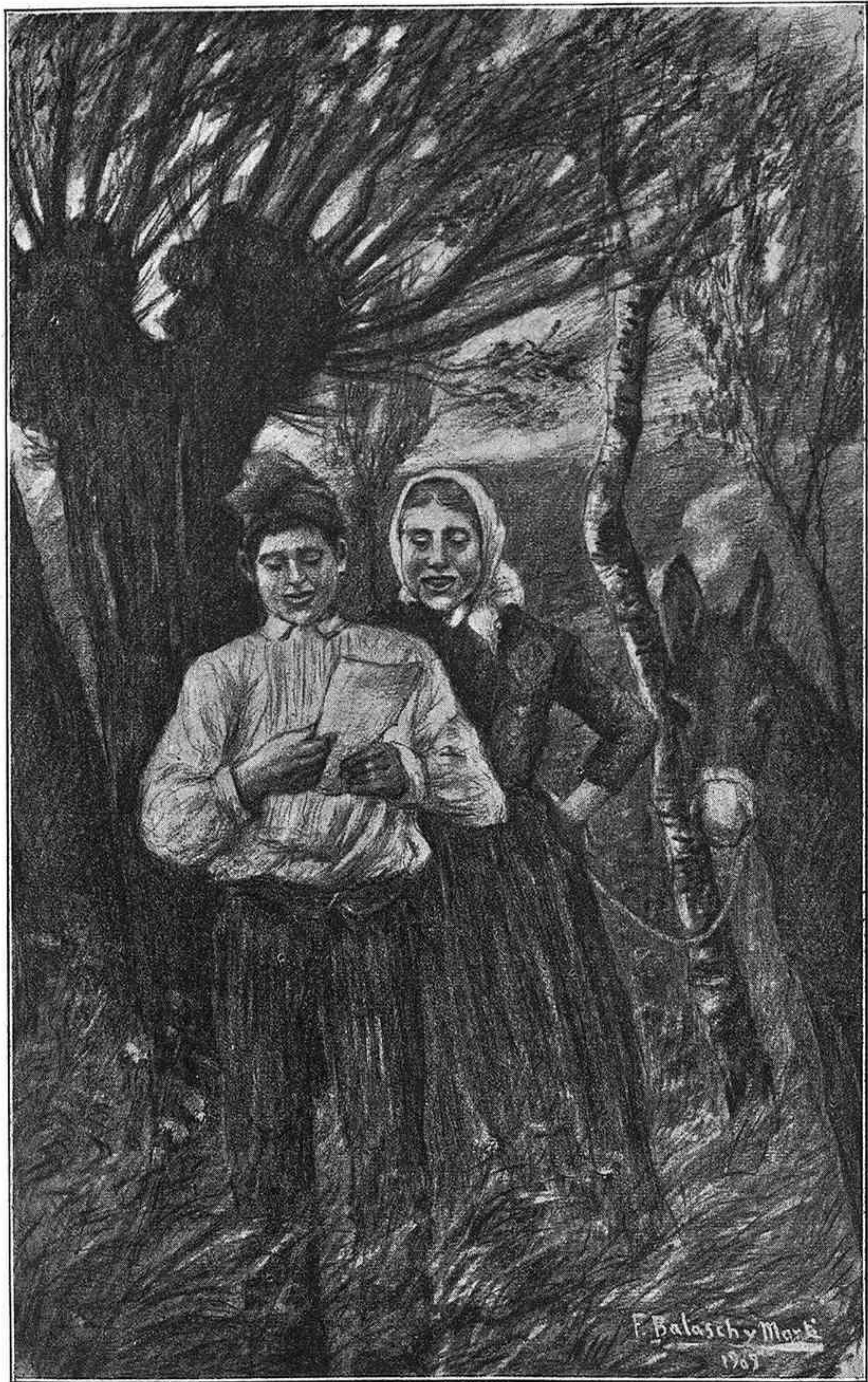
TULP

*
* *

Dins del cau de tá hermosa boqueta, brescant mel qu' ella sola espanseix, hi ha amagada una débil serpeta qu' entre perles, sovint, apareix.

Quan enfóra s' esmuny joguetona, es, á un temps, font y mar de petóns;

LA CARTA DEL CANDIDAT

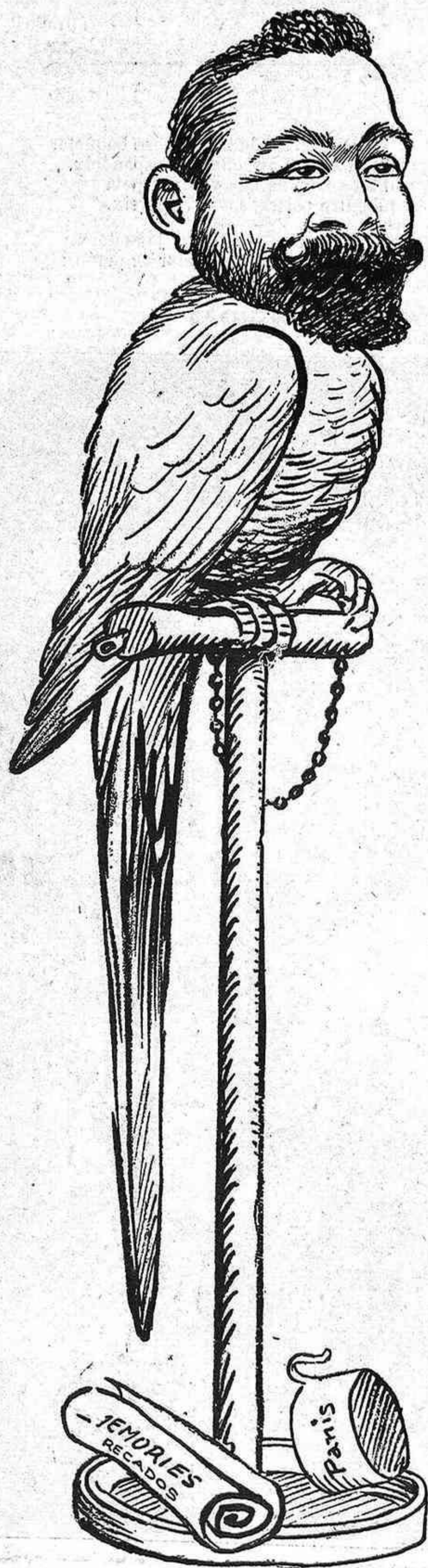

—Ayay!... L' oncle será regidor?... Donchs ¿y la vinya?...

—Fuig, donal... ¿qué vols que 'n fassi de dugas?...

EL LLORO TRESSOLS

—Jo diré... que no he dit ré.

ella inflama y encén y esperona
tota mena d'ideals sensacions.

—Treu del cau la serpeta estimada,
y humiteja 'ls teus llavis ardits...
Es tant dolça y punyent la besada
quan se dóna amb els llavis humits!

MAYET

REVOLUCIÓ PACÍFICA

Pacífica y, per consegüent, trascendental, benèfica y regeneradora.

¿No n' han sentit parlar?

S' ha realitzat als Estats Units y ha sigut el seu iniciador el doctor Randolph, acreditat metge y filántrop ben conegut á Filadèlfia.

No es la seva una revolució purament material, com la d' aquell tranquil de Liverpool que ara fa poch proposava la supressió dels botons que tots els homes portém á la boca de las mànegas de l' americana, del jaqué ó de la levita y que, no servint absolutament per res, representan en tota la superfície de la terra una barbaritat de botons miserablement perduts.

No. La revolució de mister Randolph, plantejada en un curiós llibre que porta el títol de *Art de menjar bé*, está relacionada ab el cos, ab l' ànima y fins ab l' ordre social.

Escoltém al doctor qui, com á pare de la criatura, es el que ab més claretat la explica y més ràpidament la inculca á las masses que tenen la sort de sentir la seva inspirada paraula.

—L' home—diu el sabi Randolph—necessita menjar, pero necessita també pahir y, sobre tot, pahir bé, cómodament y depressa.

¿A qué 's deuen la majoria de las enfermetats avuy existents? A imperfeccions de la digestió. La gent del día digereix tart y de mala manera y, per lo tant, deu forsosament estar malalta.

Intrigats els sabis pels efectes, buscan ansiosament las causas de la universal indigestió y creuen trobarlas en l' adulteració dels aliments, en l' agitació que porta la vida moderna, en els excessos de la beguda...

¡Error, error crassíssim!—diu el doctor Randolph.

L' origen, casi únich y exclusiu, de todas las nostras dolencias, es que no sabém menjar; més ben dit; que no sabém, quan de menjar se tracta, de quina manera hem de colocarnos.

Y aquí comensa el metge de Filadèlfia la exposició de la seva original doctrina.

Segons ell, al menjador no hi ha d'haver cadiras. L' home ha de menjar dret, com el cavall, com el bè, com el bou, com l' oca.

Al assentarnos—diu el sabi doctor—els nostres intestins sofreixen una compressió violenta. Doble-gats y oprimits per la posició anormal del cos, els aliments troban per ingressarhi dificultats á voltas insuperables ó que, quan menos, els obligan á lluytar y á vence resistencias, fillas de la posició violenta del complicat aparato digestíu.

¿Os imagineu una multitud volent entrar en un local de porta estreta, insuficient pera engolir la onada que al davant seu s' arremolina?

Aixís se troban els aliments al buscar el portal dels intestins d' una persona assentada. Obstruít el pas, el camí's fa ab dificultats, á cada replech aumentadas, y d' aquí 'n venen las digestions laboriosas, las indisposicions y, com á conclusió final, las malalties.

Ara bé—segueix dihent el doctor Randolph:—suprimiu las cadiras del menjador, menjeu á peu dret, y 'l vuytanta per cert de las dolencias que son avuy l' assot de la humanitat desapareixerán com per encant.

Segons la seva teoria, al menjador no hi ha d' haver més que la taula. Els comensals, drets al voltant d' ella, han d' anar engolint els aliments que constitueixin el *menú* y bevent de tant en tant la copeta de ví que per classificació 'ls correspongui.

Colocat aixís el cos en posició natural y lliure de doblechs y violencias, els intestins, convertits en corredors desembrassats, admeten els aliments sense esforços y ab una normalitat y una senzillés maravelloses.

En virtut d' aquest sistema—acaba dihent l' ilustre Randolph—els dinars son més breus, á la taula no 's disputa, els brindis y discursos quedan generalment suprimits y, en bastants cassos, privats els comensals y las *comensalas* de tocarse dissimuladament ab els peus, s' estalvían no pochos disgustos, causa á voltas d' escándols y divorcis y fins de dramas horribles que acaban en crims.

¿Veritat que la teoria es senzillament hermosa y que 'l doctor de Filadelfia ha matat d' un sol tiro una infinitat d' aucells?

Las cadiras, suprimidas; la salut, recobrada; els oradors, reduhits al silenci; el tacte de peus, abolit; els disgustos doméstichs, poch menos que evitats... ¿poden demanárseli més ventatjas á un descobriment?

Jo no soch metge ni entench gran cosa en fisiologia, pero 'm sembla que, per lo lógich y racional, el procediment del doctor Randolph mereix ser ensajat sense tardansa.

Als Estats Units diu que ja hi ha á milers de personas que 'l segueixen.

¿Per qué nosaltres no hem de seguirlo també?

Potser m' equivoco, pero al ferlo conéixer als meus lectors, crech seriament que 'ls presto un servey y fins abrigo la esperansa de que, á la curta ó á la llarga, tots ells m' ho agrahirán.

Descontant, naturalment, els lectors que son cadirayres.

MATIAS BONAFÉ

ELS HABILS

Y quína veritat tant grossa es la que está continguda en aquell adagi catalá que diu: «agafa fama y posat á jaurel» Els regionalistas de la Lliga han agafat, d' un quant temps ensá, la fama d' habils, y la seva habilitat s' ha convertit en una cosa inseparable d' ells y que jamay perdrán. Encare que cada día fassin una torpesa, la gent sempre dirá: «Qué llarga la saben els de la Lligal»

Aixó es lo que está succehint ab motiu de las properas eleccions municipals. Com es sabut, la Solidaritat no actuará en las vinentas eleccions de regidors. En aquest determini han coincidit els regionalistas, els nacionalistas republicans, els carlins y una part de l' Unió Republicana. Donchs bé: si escolteu á certs periódichs y á certas personas, tot aixó ha estat una martingala de la Lliga pera desferse dels elements de l' esquerra solidaria, els quals li feyan més nosa que servey. Y mercés á n' aquesta martingala habilíssima, la Lliga ha donat un cop de mort als esquerrans solidaris y s' ha creat una situació favorabilíssima.

Aixó diuhent certs periódichs y certas personas.

EL LLORO «MEMENTO»

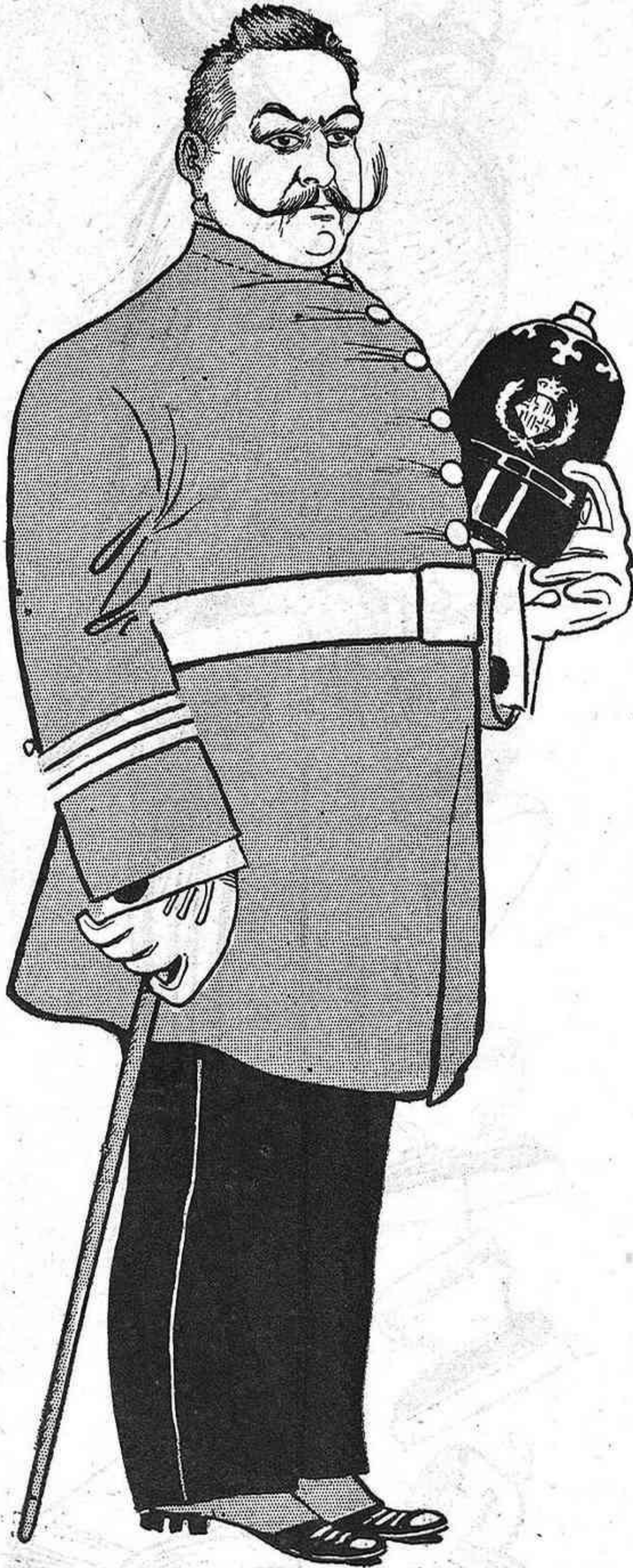

—Yo... puez lo mizmo que uzté.

Pero nosaltres ens atrevirém á dir modestament que aixó no es cert. No es cert que la separació de camps en la lluyta electoral propera hagi estat una habilitat de la Lliga, ni es cert que 'ls regionalistas ne surtin tan favorecuts com se pensan molts y com se pensan els mateixos de la Lliga. No sempre hem de donar la gloria ó de carregar el mort de las cosas de

EL NOU COMANDANT DE LA GUARDIA URBANA

MANEL RIBÉ

Diu que du molt bons propòsits,
diu que tracta de complir,
diu que farà complir als altres,
diu... ¡Ja ho sentirém á dir!

la política catalana á la barbata punxaguda d' en Cambó ó als lentes d' en Prat de la Riba.

No, senyors, no. Que á la Lliga hi havia qui tenia ganas d' anar á las eleccions sense Solidaritat, es una veritat com un temple. Se conta qu' en la tarde del 13 de desembre prop passat, al arribar á la Lliga las noves del Waterloo solidari, el senyor Prat de la Riba, nerviosíssim, exclamá:

—Vaja, noys, prou Solidaritat electoral! D' aquí endavant hem d' anar sols á las eleccions!

Mes si aquest detall es cert, també ho es el de que en els altres centres solidaris, sobre tot al C. N. R. del Passeig de Gracia, se pronunciaren pels prohoms y per la massa frases semblants. Y si d' alashoras ensá hi hagué á la Lliga la secreta intenció d' anar sols á las eleccions de regidors, la mateixa secreta intenció tenian altres grups, sobre tot el C. N. R. Consti, que no 's tracta, donchs, d' un parany posat per la Lliga. Ab el mateix dret se podria dir que 'l posaren els nacionalistas republicans.

Es més: lo- que alguns ne diuen sense rahó la ruptura solidaria, tampoch se pot atribuir á la Lliga. No es que la Lliga hagi dit despreciativament á l' esquerra: «no us volém». Aquí tenim pera provarho als nacionalistas republicans que, avans que ningú, prengueren aquest acort categórich: «ó coalició de l' esquerra, ó sols á las eleccions».

Y si els de la Lliga, malgrat estarhi conforme, no son exclusivament els autors de la separació, ¿cóm diable pot dirse que la tal separació es una nova habilitat seva? Que respongui á la qüestió el sentit comú.

Respecte als grans beneficis que la Lliga treurá de la separació, ja 'ls veurém el día 2 de maig al vespre. Sabém prou bé que no hi ha res més exposat que fer de profeta en materia electoral. Pero creyém oportú recordar qu' en las eleccions municipals anteriors, que motivaren el célebre Banquet de la Victoria, els regionalistas tregueren una quinzena de regidors. ¿Volen dir que ara 'n treuran gaires més de mitja dotzena? Y en aquestes condicions, no veyém el negoci per cap banda. Ni l' habilitat tampoch.

WIFRET

ABRIL

Dels camps de blat, verds y ufanosos,
¿cóm me recorda 'l llur esclat
nostres passejos delitosos
pels encontorns de la ciutat!...

La avuy naixenta, fresca espiga,
el sol de Juny la daurará...
Pel nostre amor, volguda amiga,
el sol de Juny ¿quán lluhirá?

MIQUEL ANGEL

GLOSARI

EL TRAGÍ D'EN BLASCO IBÁÑEZ

El senyor Blasco Ibáñez, segons diuen els periòdics, és ara a Salamanca pera escriure una altra novela.

Pera estudiar aquella terra al menys s'hi estarà quinze dies.

No hi plany el temps en Blasco Ibáñez quan vol fer una cosa detallada.

Quan la sàpiga ben sapiguda aquella terra de Castella, i s'hagi ben documentat, anirà a documentar-se a Galicia, o a Murcia, o a l'Empordà, com ha anat a documentar-se a Mallorca, o a Bilbao, o a Ibiça, o a Toledo, etz., i de cada documentada n'anirà eixint una novela, que alabaran per tot Espanya, encara que no quedin contentes les regions dels documents.

El senyor Blasco Ibáñez es veu que té un mapa ont hi són totes les regions, i a cada una de les que ja ha estudiat hi posa una bandereta vermella.

La bandera vol dir « terrenys expremuts », i aon no n'hi ha vol dir « paisos verges ». D'aquet modo no s'equivoca, no torna a parlar d'allí on ja ha parlat; tot-hom va quedant content i es va fent una patria estricta pel sistema equitatiu d'una distribució simètrica.

Hi ha qui fa col·lecció de segells, que, segons les persones tècniques, és una cosa utilíssima pera aprendre de geografia; doncs ell fa col·lecció de províncies. Mira, abans, allí ont hi ha un problema que porti més pressa que'ls altres; hi va, escolta, apunta, tira, i « ja't tinc », ja pot posar una altra creu al mapa de noveles (és dir, una creu, no: això és clerical); una altra bandereta roja.

Aquet modo de documentar-se, ara d'això i ara d'allò, i, per medi d'un bon mètode, arribar a ser un pou de coneixements, hi ha qui diu que en Zola ja va fer-ho, però ell ho feia am mapa d'idees; i aquesta geografia literaria de fer art bilateral, també's diu si en Feliu i Codina n'havia fet alguna cosa (encara que ho feia pera'l teatre, que és un art inferior), però ningú com

en Blasco Ibáñez havia arribat tant enllà; havia arribat fins a Ibiça.

El senyor Blasco anirà seguint. De les grans regions vindran les mitjanes, de les mitjanes les petites, i de les petites les colonies (per les que'ns queden ja tindrà temps), i aixís que sigui a Formentera pot-ser se'n tornarà a Valencia.

El glosador, que estima a n'en Blasco Ibáñez, perquè creu que té molt talent, li desitja que hi torni a Valencia.

Que hi torni aviat, que, fet i fet, per cosmopolita que's sigui, per jacobí que's vulgui esser, i per menyspreu que's vulgui tenir a lo que'n diuen regionalisme, no hi ha res com « La Barraca ».

Pera fer aquesta obra, tant plena de vida, no's va haver de documentar. El breçol, la palma, l'escó, el taronger d'aprop de la porta, el parral de la porxada, no s'han d'estudiar pera compendre-ls. No s'ha de fer més que obrir el cor, agafar la ploma i posar-se a escriure.

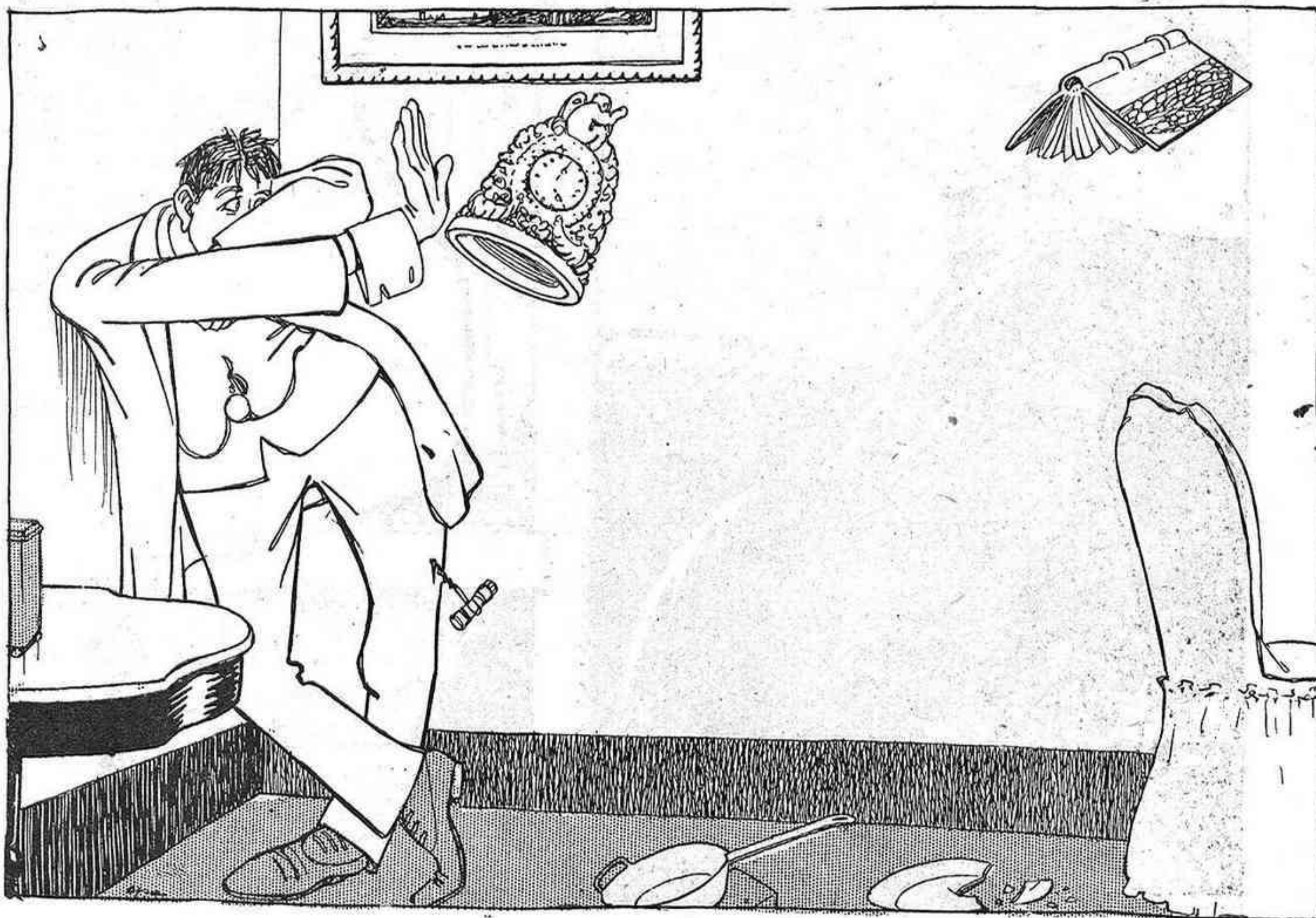
XARAU

TEATROS

PRINCIPAL

La companyia de n Jiméñez ens ha donat a conéixer *L' Agricultor de Chicago*, comedia extreta d'un quènto molt graciós del gran humorista Mark Twain.

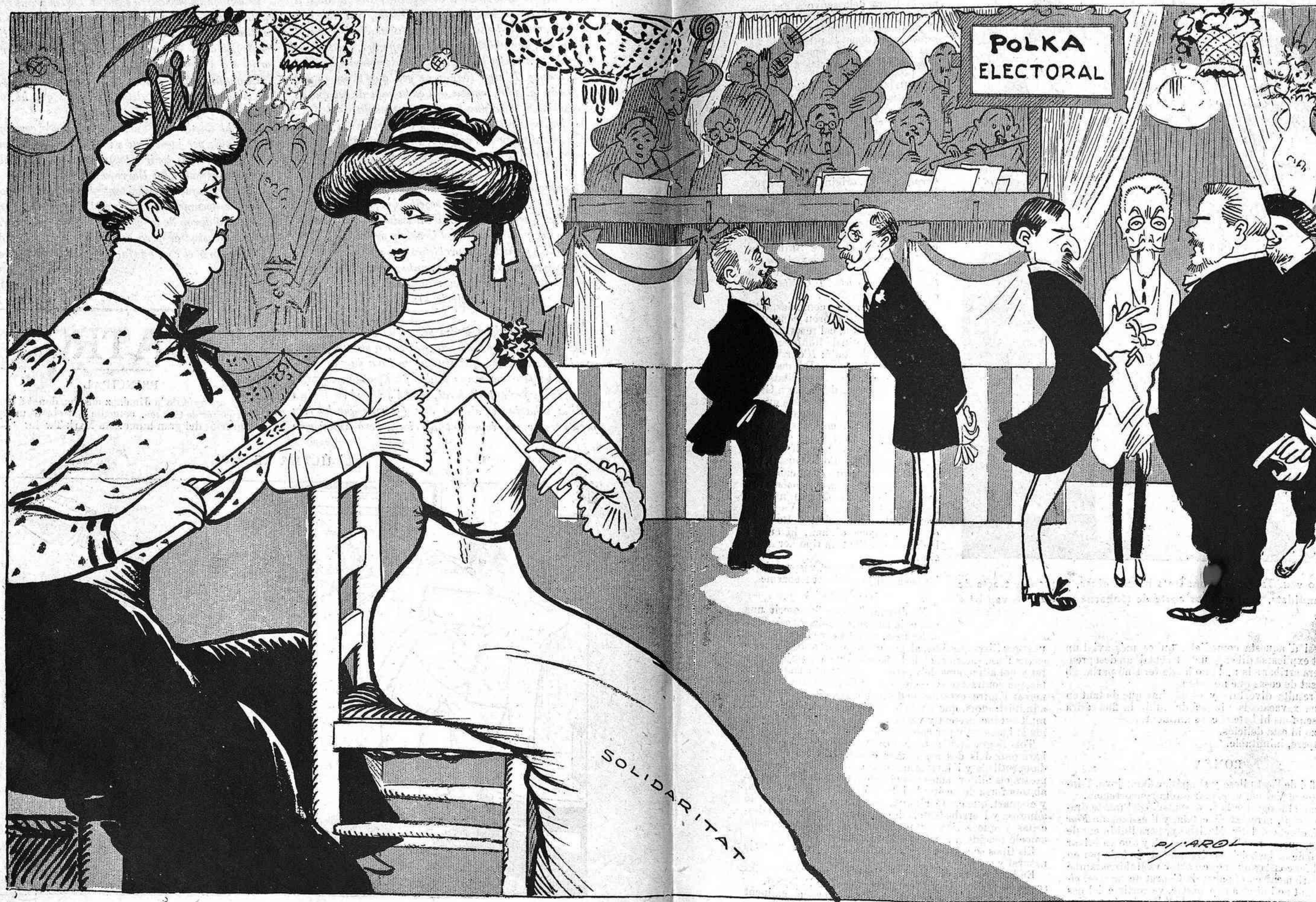
L' ÚLTIM RECURS

—Servey militar obligatori, vot obligatori, sogra obligatoria... Sort qu' encare 'ns queda 'l suicidi voluntari.

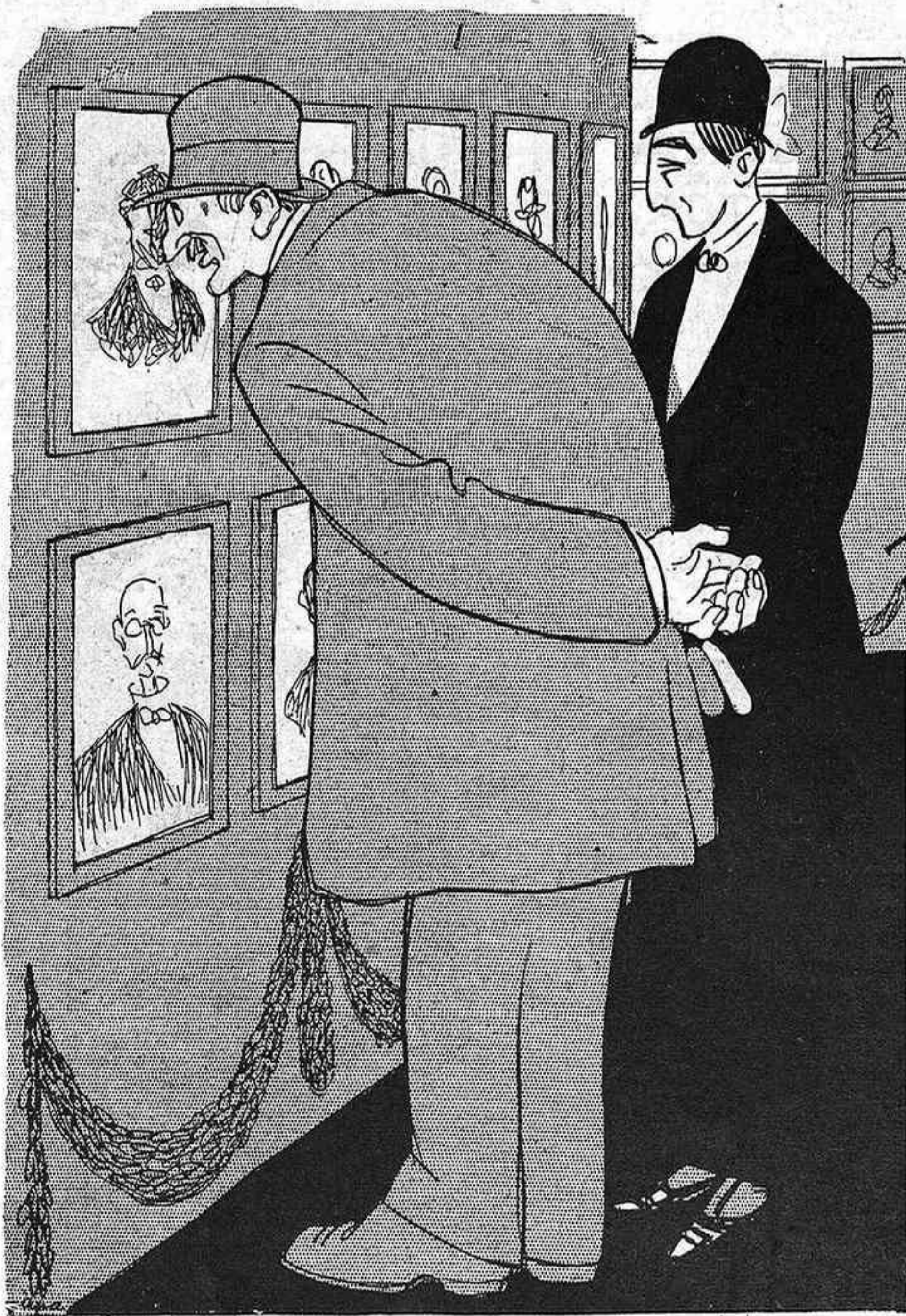
Al sarau de las Urnas

—Mamá, aquest cop no 'm treuhen á ballar...
 —¡Cóm vols arreglarho!... Déixals fer. ¡Ells s' entenen... y ballan sols!

DAVANT DELS RETRATS DE 'N CASAS

—Ja ho veu. Tantes personalitats barcelonines, y quan se tracta de buscar candidats, tant que 'ns costa de trobarne un que 'ns vaji bé a la cara!...

La síntesi d'aquesta comedieta, qu' es més aviat un sainet, pot explicar-se dihent que 's tracta d'un desaprensiu que pera arribar a la meta no ha de fer sinó parlar ab tó convensut de coses que no entén.

L'obra resulta divertida y es llástima que de tant en tant alguna xavacanada vinga a deslluhrir la fina sátira que en el seu fons hi batega constantment.

En Bozzo hi está deliciós.

En Santpere, inimitable.

ROMEÀ

El benefici de l'estudiosa y simpática dama jova, l'ingénua Antonia Vallbé, va cridar molta concurrència.

Formavan el programa la representació del famós drama *La mort civil*, arreglat al catalá, y l'estrena de *Flor de sacrifici*, obreta del Sr. Maristany, pera lluhiment de dos artistes, que no resulta gayre teatral, y que va salvar la discreció de la beneficiada dignament ajudada per en Nolla. Cal fer constar que aquest actor va lluhirse també extraordinariament en el paper de Conrat de *La mort civil*. Procurant no imitar a cap mestre, va sortirse del pas d'una manera brillant, y l'seu treball li valgué una sincera felicitació del públich sintetisada en llarchs aplaudiments després de las culminants escenas.

Demá dissapte, *Quan l'amor ha encés la flama...* obra en tres actes del Sr. Artís.

TÍVOLI

Després de l'estrena de *Rosiña*, sarsuela de costums gallegas, original la lletra dels senyors Farián y Pérez, y la música del mestre Cristóbal, que no va agradar gayre al respectable, s'ha donat la primera de *Los tres gorriones* que, sense ser gran cosa, va salvarse gracias a la excellent interpretació.

La Ramos, qu' es una dominadora dels *morenos*, va endurse'n la palma, cantant admirablement y donant al seu paper el degut relleu.

—Pera ahir, dijous, estava anunciada una estrena... ab fesomía d'autors y tot.

Se tracta d'una sarsuela titulada *Corpus Christi*, original dels senyors Penella y Pastor.

ELDORADO

Durant la senmana, la companyía que dirigeix l' eminent Garavaglia ha reproduhit ab bona fortuna las següents obras: *Il romanzo di un giovane povero*, *Il Cardinale*, *Il controllore dei vagone-letto*, *Il Capitan Fracassa* y *Il povero Piero*.

D'aquest floret de comedias, totas ellas interessants y prou conegudas del nostre públich, cal remarcar com a magnífich motiu de lluhiment pera el genial artista italiá: *Il Cardinale* y *Il Capitan Fracassa*. Es materialment impossible donar als citats personatjes més vida de la que 'n Garavaglia 'ls dona. Las ovacions que ab las respectivas interpretacions ha obtingut son ben merescudas. En la darrera de las expresadas comedias s'hi distingeix també molt particularment la senyora Porto-Guasti, primera actriu de grans condicions.

—Avuy va *Una moglie onesta* (estrena). D'aquesta obra se 'n tenen inmillorables referencias. Va ser estrenada ab sorollós éxit a Romea y en ella, segons diuhen, hi crea l'insigne comediant un tipo hermosísim.

Vull dir que, aquest vespre; el qui 'm necessiti ja sab hont trobarme.

NOVETATS

En Joseph Morató ha escrit una comedia ben acceptable, *El comensar de les coses*, ab tot y ser el seu fons de

una senzillesa quasi banal, enclou dos dramas ben interessants: l'un, interior, el de la familia que ha pujat d'estat y vol allunyar-se dels parents pobres; esperits egohistas que contrastan ab el del pare inflexiblement bó y generós; l'altre, exterior, el del poble al contacte dels seus administradors, que 's rebela furiós contra tota autoritat; multitud inconscient y vessánica que acaba per fer víctima al innocent y per enlayrar als culpables.

Tota la gracia d'aquesta producció está en la perfecta harmonía dels dos arguments citats. L'acció está ben desenrotllada y l'interés aumenta gradualment. A opinió nostra els millors actes son el segón, en quin final esclata ab tota forsa de veritat la intensió dramática de l'obra, y el quart, que conté algunas escenas com la declaració amorosa y l'arribada dels dos cosins admirablement descrites y que arriban a produhir en el públich aquella emoció plácida... ideal de tot autor sincer y honrat.

Els tipos son, en general, ben dibuixats, y el llenguatge natural y sobri.

En la interpretació s'hi distingeixen notablement las senyoras Santolaria y Fremont y el senyor Puiggarí.

—S' está ensajant *La Comediante*, drama del eminent Iglesias, que s'estrenará la senmana entrant.

L. L. L.

ESQUELLOTS

A Barcelona podran acabar-se els quartos y l' humor, y, si 'l senyor Tobella no hi posa remey, fins els arbres de la Rambla; pero lo qu' es els aspirants a la concejalía, ja casi 's pot assegurar que, per més que 'n consumim, no arribarem may a agotarlos.

Espanta 'l número de ciutadans disposats a sacrificar-se pel comú que aquests días han brotat per tot arreu, y que com uns desesperats corren avuy de cassino en cassino, demanant ab llágrimas als ulls que se 'ls posi en candidatura pera las próximas elecciones de regidors.

¿Qué dimontri deuen donar a la Casa Gran que tanta afició hi ha a introduhirs'hi? ¿Qué hi buscan allí aquests honorables ciutadans, tan empenyats en tenirhi un puesto? ¿Quín impuls els mou? ¿Es abnegació ciutadana? ¿Es vanitat? ¿Es... un' altra cosa?

Nosaltres, candorosos per naturalesa, no ho sabem ni 'ns atrevim sisquera a sospitarho, pero creyém que 'ls electors, recordant aquella máxima que diu: «Desconfía del qui no 't coneix y vol servirte», están en el deber de posarho en clar, preguntant als candidats, avans de votarlos:

—¿Ab quín arma os proposeu defensarla la investidura de concejal? ¿Ab la espasa de la ley ó ab la forquilla?

Crónica negra.

Dissapte a la tarde sigué acompanyat al cementiri el cadavre del nostre bon amich don Joseph Oriol Molgosa, mort el mateix día, víctima de la dolencia que temps enrera l' obligá a abandonar las sevas habituales ocupaciones.

Autor dramátich aplaudit y administrador durant molts anys de *Novetats* y del *Tivoli*, la vida de 'n Molgosa havia transcorregut tota al teatro y no hi havia de segur barceloní que no 'l conegués y que, coneixentlo, no 'l contés entre 'ls seus amichs.

Aquest es el millor y més just epitafi del simpátich difunt, a quína familia enviém la expressió del nostre sincer condol.

* * *

L' endemá, diumenge, moría a Madrit l' insigne dibuixant don Daniel Perea, un dels artistas més personals y de pols més segur que han brillat a Espanya.

Eran la seva especialitat els assumptos de toros, y en la vella colecció de *La Lidia* poden admirarse a dotze nas de composicions que, dintre del seu género y precindint de la brutalitat del espectacle, son indubtablement obras mestras, páginas maravillosas de color y de veritat per ningú fins ara igualadas.

El senyor Perea era mut, pero ¡qué be y qué expressivament parlava el seu llapis!...

Descansi en pau el notable artista.

A la Casa Gran hi ha barallas.

¿Per qué?

Els regidors de la fracció del *caudillo* no volen de cap manera que 's fassi un sorteig pera determinar si, ab motiu de las vinentas elecciones, entre 'ls concejals del districte desé ha de cessar el senyor Esteva ó 'l senyor Pinilla.

Nosaltres no ho extranyém.

Mírinho com vulguin, aixó de sometre's a un sorteig sempre resulta humillant.

A ningú li agrada que se 'l rifin.

Naturalment sorpresos, pero no tant que no hi vejesim la *tostada*, varem llegir la nova que 'ns venía de Madrit.

El tribunal d' oposicions a una cátedra de literatura acaba de donar *carpetasso* al nostre estimat company en Gabriel Alomar.

Feuvosen cárrech, amichs; l' Alomar *carbassejat!*

Després de tres mesos de veure's allunyat dels seus y de sa terra, perdent miserablement un temps preciós, perjudicantse material y espiritualment ab unas interminables oposicions quina llarga duració ha beneficiat

QÜESTIÓ DE GUSTOS

—Hola, Remey!... ¿Vosté per l' Hipódromo?...

—Ja ho veu... El meu marit está pel vot obligatori, y jo per la carrera voluntaria.

CAP AL MAR DE LAS ELECCIONS

—Sí, senyor, sí; els conservadors barcelonins també esperém pescar alguna cosa.

—De segur; però no será peix; será un mico.

solament la butxaca dels senyors del tribunal, l' il·lustre mallorquí ha de sortir desenganyat d' aquells Madriles tan corteses.

L' Alomar, al arribar a la meseta, va parlar de 'n Goya y dels *Barrios Bajos*, y com que 'n va parlar ab la sinceritat als llavis, no li han perdonat, encare que al arribar l' hora hagi desenrotllat admirablement els temas que li tocaren en sort y que res tenian que veure ab... el futurisme.

Ja ho sabéu, amichs. Segons las patums d' allá dalt, el nostre poeta, el sabi amich ennobridor del nostre idioma, no es digne de desempenyar una modesta cátedra de literatura en un institut de tercer ordre.

Apuntemse-la, aquesta,... y seguim avanti!

Comptes gedeónichs.

A Inglaterra, d' un períodich s' ha ensajat un nou sistema de movilizació militar que ha tingut brillantíssim éxit.

Muntats en 400 automòvils, mil homes de la Guardia han fet una ràpida excursió, portant ab élls armament y municions.

Y anyadeix, tot satisfet, l' aludit diari:

«Aixó demostra que en un moment donat, sense necessitar-se per res el ferrocarril, poden movilitarse fins 200,000 homes.»

¡Ja ho crech!... Y fins doscents milions.

Y la població entera del globo, si tant convé.

Tot consisteix en que hi hagi prou automòvils disponibles.

Pero ¿ja ha observat l' autor de la noticia que, solzament pera conduhir als 200,000 homes qu' ell intenta movilitar, se necessitan la friolera de 80,000 autos com els que l' altre dia varen corre de Londres a Hastings y viceversa?

¡Anda, salero!

En la subasta celebrada el dilluns a ca la Ciutat pera la reconstrucció de la tenencia d' Arcaldia del seté districte, va succehir una cosa matemàticament estupenda.

Segons el pressupost calculat y fet pels facultatius municipals, las obras del nou edifici havian de costar 598,405 pessetas.

A pesar de lo qual, va sortir un constructor que 's comprometé a ferlas per 448,200.

La diferencia, com se pot veure, no es un gra d' anís.

¡Trenta mil duros menos de lo que l' Ajuntament volfa pagarne!

*
**

Aquí, donchs, una de dugas:

O 'l contractista que 's quedá ab la subasta no conta gayre bé.

O 'ls facultatius del Municipi contan molt malament.

¿No hi haurá un regidor que 's prengui la molestia de resoldre aquesta extranya xarada, procurant, en el cas de que siguin els empleats del Ajuntament els que *la han metido*, averiguar si la *metedura* té...—¿cóm ho dirém ara nosaltres?—té... ramificacions?

¡Animo, concejals de bona voluntat!

Desde lo alt d' aquesta subasta, trenta mil duros os contemplan.

Y siscentasmil barcelonins os miran.

No hi ha com las malas noticias, per tenir tart ó d' hora una plena confirmació.

El pa s' ha apujat 3 céntims per kilo.

A só de protesta, l' arcalde accidental ha enviat un telegrama al Govern.

Y el Govern qué ha contestat?

El Govern, qu' es sempre molt cortés y molt cumplidor, n' ha expedit un altre.

Un altre qu', entre linias, vé a volguer dir aixó:

«Perque 'l pa va car s' apuran?... Son ben tontos... Mengin tall.»

A las galerías del *Fayans Catalá* hi ha exposada desde 'l día de Pasqua una notabilíssima colecció de retrats dibuixats per l' eminent Casas, colecció destinada al Museu Municipal de Barcelona, espléndit donatiu que la

Ciutat deu agrahir al generós artista tant per lo que 'ls quadros valen per sí, com per lo que en conjunt signifiquen.

Consta dita colecció de 200 retrats de personalitats, escriptors, artistas, polítichs, gent significada d' aquí y de fora, d' admirable parecut, d' una semblansa esperitual com física, donchs sabut es que 'l genial dibuixant catalá anima las fesomías ab la expresió del carácter més que ab la veritat ó la exactesa de las linias.

Pera facilitar la visita a l' Exposició-Casas, el mateix Fayans Catalá expendeix uns elegants catálechs ilustrats que 's venen també a la *Llibrería Espanyola*, Rambla del Mitj, 20.

¿Se n' han ben empapat del manifest dels conspícuos? «Ara 'ns convé que Solidaritat se desfassi.»

«No obstant pot haverhi inteligencias amistosas en alguns districtes.»

«Més endevant, quan convingui, Solidaritat resorgirá...»

Es dir: li clavém una punyalada, però, per altra part, ens sabría greu que 's morís.

Es de suposar l' efecte que 'l document haurá produït en el poble, l' etern Joan Bonhome que 's pré n las cosas en serio.

Un efecte sorollós...

¡La bomba número 5!

Els lliberals de la Rambla de Santa Mónica han acordat presentar candidatura propia.

Y, per ara, ja han llessat un nom: el de don Enrich Mir y Miró.

Un elector preguntava, intrigat pels antecedents d' aquest candidat *en agraz*:

—¿Qué es aquest subjecte?—deya.

—Es germá del altre.

—Aixís, donchs, li haurém de dir *Don Enrique, el hermano...*

—Nó, nó, res d' *hermano...* Ja li pot dir *mano á secas*.

Llegim a *La Veu de Catalunya*:

«En Cambó a Vilafranca del Panadés.»

¿Qué hi haurá anat a fer a Vilafranca, 'l *leader* regionalista?

¿A menjar coca, potser?

¡Quinas ganas de gastar diners en viatges, el lleminerot!...

¿Qué més coca que la que aquests días han confeccionat a la *Lliga*?

Diálech al vent:

—Bé, ¿qu' encare ets solidari?

—Nó.

—¿Donchs, qué ets ara?

—Ex!

En Paludarias al seu metje:

—¿Vuytanta pessetas, diu que li dech?... Me sembla que me 'n conta vint de massa.

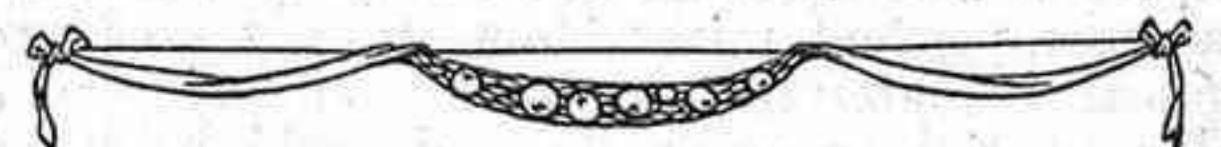
—Oh, recordi que li he fet dugas visitas a casa seva...

—Perdoni, però las hi he tornadas.

NOTAS DE CASA

Dissapte va celebrarse al local del Niu Guerrer una festa de **Balls populars**, organizada pel **Esbart Catalá de Dansayres**. Un dels números del programa era l' estrena de **La Rondo**, ball esperantista catalá, compost pel director del **Esbart**, don Rafel Tudó y Durán.

Ha cridat poderosament l' atenció aquests días un interessant treball de rellotgeria artística, exposat pel seu autor Sr. Serra—plassa de Santa Ana, 20—consistent en una preciosa locomotora **Compound**, que va amunt y avall d' un pont de bronzo d' elegantíssima factura. Es la referida obra, catalana de cap a peus, una maravella de precisió y bon gust, que ha costat al seu constructor prop de tres anys de pacient treball.

SOLUCIÓNS

A LO INSERTAT EN EL ÚLTIM NUMERO

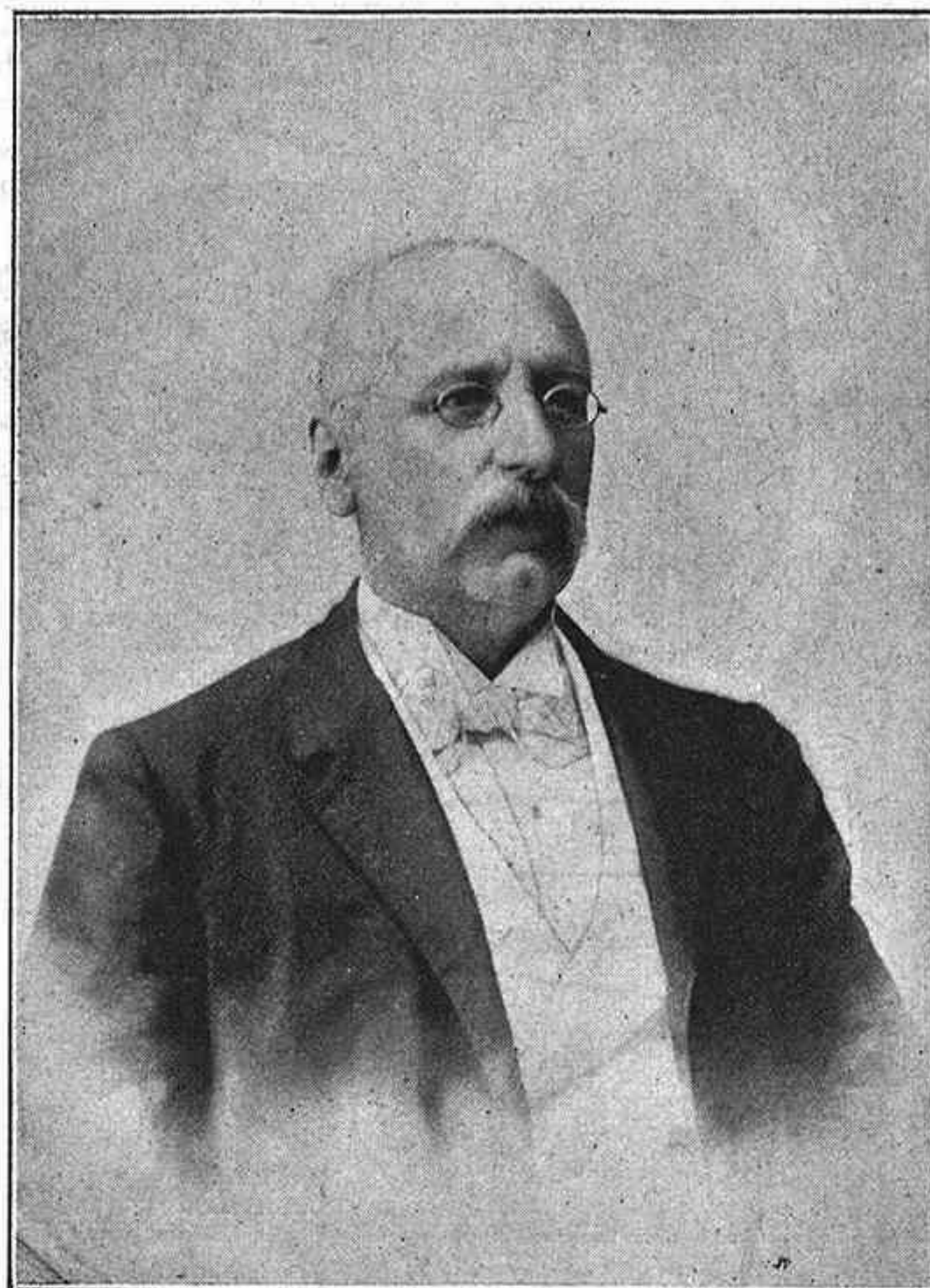
- 1.ª XARADA I.—*Te-o-do-ro.*
 2.ª ID. II.—*Ca mi-lo*
 3.ª ID. III.—*Ma-gra-na.*
 4.ª QUADRET.—
           N A T A
           A M E R
           T E Y A
           A R A M
 5.ª CONVERSA.—*Simón.*
 6.ª ANAGRAMA.—*Teodora, Dorotea.*
 7.ª TARJETA.—*Las Euras del Mas.*

TRENCA-CAPS

XARADA

A UNS AMICHS

Sí, ja ho sé que no he complert
 lo promés á tots vosaltres...
 ¡tantas ganas que 'n tenia,
 pera quedarme ab las ganas!
 pro qu' estich tip de saraus,
 no pot pas ningú duptarne.
 ¿Que per qué donchs vaig venint?
 No, no es que hi vingui... m' hi arrastran.
 Segueixo estant convenut
 que pels balls de nit y tarde,
 he fet, lo que 's diu á tots
 y per lo tant, retirarme.
 ¿Que á las festas, hont 'niré?
 Donchs cap á La Rabassada
 á respirar aires purs,
 de segur més respirables
 que 'l «tufillo» de suhor
 qu' ara aquest temps á la tarde
 se flaira giravoltant,
 entre mitj de tanta raspa.
 ¿Que tot *hu-dos*? També es cert,
 pro qui sab, moltes vegadas

JOSEPH O. MOLGOSA

Celebrat escriptor y autor dramátich catalá.
 Morí el día 17 del corrent mes.

el cambiar de camí,
 fa olvidar moltes camándulas.
 Qué més puch buscar als balls?
 Una dona per casarme?
 Els qu' estém en el secret,

NOTAS BARCELONINAS

Comissió de senyoras que organisá el ball donat á Bellas Arts el passat dissapte pera recullir fondos destinats á la construcció del monument als mártirs de la guerra de la Independencia.

UNA QUE VA PER FEYNA

—Déixins venir, á nosaltres!... Déixins venir!...

—No, noys,... avuy no pot ser. Es tart y vol ploure... y haig d' anar ab aquell senyor que s' espera allá al recibidor.

no podém allí buscarla.
Lliscan tant els encerats
y corre tant y tant «canya»,
qu' una noya sarauhista
no farà pas may per casa.
Y no anant-hi, donchs, per xó
resta ma misió acabada...
¡quant se va pels anys de Cristo,
per la «pinta»... res s' agafa!
Tersa-quarta-quinta-sexta
de concorre á las balladas
se 'ns agafa com un cranch
y ens costa desarrelarla...
pro tinch que fer el possibles,
pera borrarla del mapa.
Lo qu' es si passo tan sols
quatre mesos, mitja anyada
sense entrar á una *dos-tres*
de ball, canto «las quaranta».
Torno á dirho, ¡prou n' hi há!
fins soch capás de casarme
ab l' *hu quart-tres-quinta-sexta*
per fer ma «corte... de manga»
á tots aquests edificis,
que 's cultiva el ball d' entrada
als quals hi porto gastats,
tantas y tantas sabatas.
¿Qu' aixó no 's cap solució?
Potser será la més clara:
amo jo de la *total*...
ja ningú vindrá á empetármela.
¿Qu' es solució de cobart?

Potser, sí, pro desde casa,
podré dar als que 'm critiquin,
bastants... talls de butifarra.

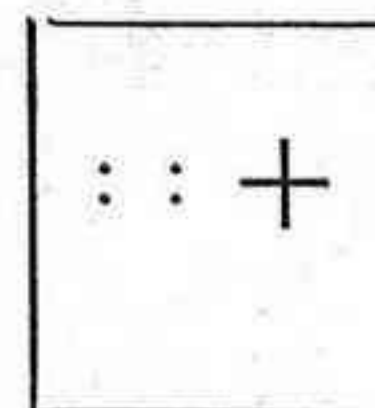
FIDEL DELFÍ

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Accessori de rellotje.
5 8 7 5 8 3 8.—Diligencia.
4 5 7 6 7 8.—Ciutat de Sevilla.
1 2 3 4 5.—Cantitat de temps.
7 8 5 8.—Animal.
5 6 7.—Riu catalá.
7 6.—Nota musical.
1.—Xifra romana.

CONRAT MULÉ

GEROGLIFICH

N. O. Y. (NOY)

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

LEY

Electoral para **DIPUTADOS Á CORTES**
y **CONCEJALES**

NOVÍSIMA EDICIÓN

con formulario completo para su aplicación

Ptas. 2

Vendimión

POR **EDUARDO MARQUINA**

Un tomo, Ptas. 3'50

JUANITA

LA PERFECTA COCINERA

POR

Carolina Gómez del Valle

Selecta colección de *Sopas - Caldos - Ensaladas y entremeses - Salsas*
Guarniciones - Huevos - Hortalizas - Carnes - Aves - Pescados
Pastelería y repostería - Cremas - Confituras sólidas - Confituras
de jugo - Helados, etc., etc.

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

EPISODIOS NACIONALES — Serie final —
BENITO PÉREZ GALDÓS

— ACABA DE PUBLICARSE —

ESPAÑA

TRÁGICA

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

TRIA, per **JOAN MARAGALL**

Un tomo en octau, Ptas. 1

Edicions populars d'en **SANTIAGO RUSIÑOL**

Anant pel món
El Mistic
Oracions. (Agotada)
Fulls de la vida. (Agotada)
Els Jocs Florals de Canprosa
El bon policia
Monologs
La bona gent (Agotada)

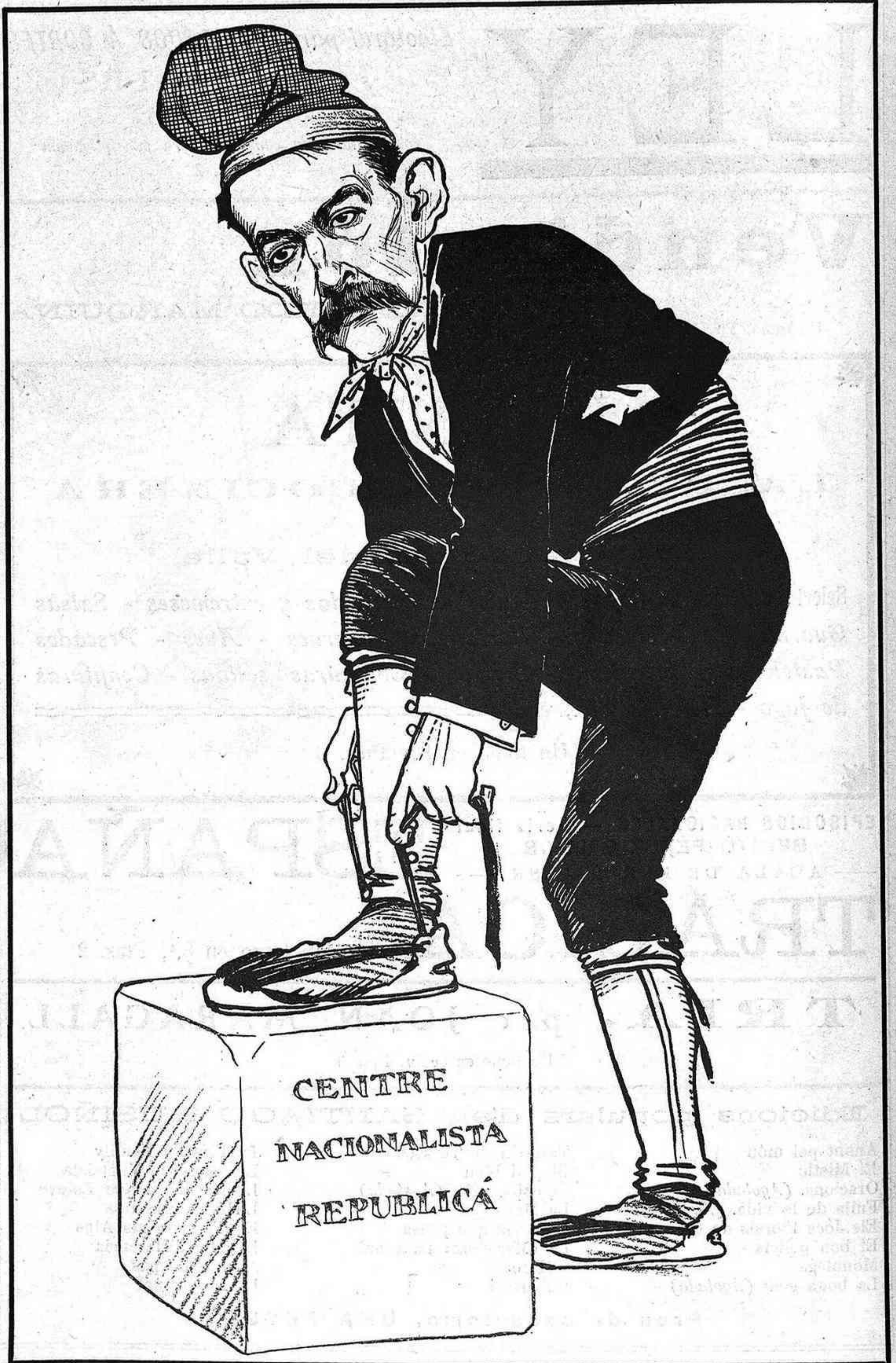
Tartarin de Tarascó
El pati blau
El poble gris. (Agotada)
La Mare
L'alegria que passa
La «Merienda» fraternal
L'Heroe
Llibertat!

La Fira de Neuilly
Els savis de Vilatrista
L'auca del senyor Esteve
L'Hereu Escampa
En Tartarin als Alps
La Llei d'Herencia
Aucells de pas
La Intellectual

Preu de cada tomo, UNA PESSETA

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

En LLUÍ Y RISSCH, en nom del Centre:

—Lliguemnos bé las espardenyas, que cal anar depressa y 'l camí no es massa pla.